СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 141. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 19-го червня, 1937 VOL. XLV. No. 141. Jersey City, N. J., Saturday, June 19, 1937. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ВМІШУЄТЬСЯ В СТАЛЕВИЙ СТРАЙК

ВАШИНҐТОН.—ДІставши від Дейвія, губернатора стейту Огайо, телеграму, що він вичерпав усі засоби для заведення миру в сталевім страйку, президент Рузвелт приступив до полагодження страйку дорогою федеральної інтервенції. Президент зараз відбув конференцію з секретаркою праці Перкинс, котра по конференції установила Федеральну Раду Сталевого Посередництва з правом розслідити страйк, утвердити факти і, якщо сторони на це згодяться, посередничити при його полагодженні.

Рада складається з трьох людей, які мають досвід у полагодженні таких справ, а саме: Чарлза П. Тефта, адвоката з Синсинаті; Лойда К. Гарисона, декана школи права стейтового Висканзинського університету; й Едварда Ф. МекҐрейдія, асистента секретаря праці.

ПУСКАЮТЬ МАШИНЕРІЮ ПОСЕРЕДНИЦТВА В РУХ.

СИНСИНАТІ (Огайо). —Чарлз Тефт, предсідник цеї Ради, скликав уже засідання Ради до Клівленду на суботу.

На вістку, що федеральний уряд вмішався в сталевий страйк, уряд міста Йонгставн, Огайо, порадив сталевим підприємствам здержати працю в фабриках, щоб не допустити до вибуху насильства.

ЗАКИДАЄ ШІКАҐОВСЬКІЙ ПОЛІЦІЇ СВІДОМЕ ДУШОГУБСТВО.

ВАШИНҐТОН. — Филип Морей, предсідник Організаційного Комітету Сталевих Робітників, станув тут перед комітетом сенату, що розсліджує закиди сталевих компаній проти почтових урядників, і підчас переслухання заявив, що шікаґовська поліція свідомо й з зимною кровю мордувала робітників у Памятковий День.

Морей говорив, що чотири сталеві підприємства: „Републик Стіл Корпорейшен", „Бетлегем Стіл Корпорейшен", „Інленд Стіл Компані" та „Йонгставн Шіт енд Тюб Компані" не хочуть робити умов з робітниками, а зате пробують зломати робітничі організації при помочі застрашування, примусу й переслідування. Вони зорганізували в місцевостях, де є їх фабрики, цілі табори агентів і генґстерів, що мають на цілі нападати й убивати невинних і безборонних робітників. Він закидував, що шікаґовська поліція вся скорумпована й готова кожного дня повторити кріваві сцени з Памяткового Дня.

У своїх зізнаннях Морей часто покликався на свідоцтво фільмових знимок з кривавих подій у Памятковий День. Потім сенатор Томас з Юти описував комітетові ці фільмові знимки, признаючи притому, що ці фільми доказують крайну брутальність шікаґовської поліції, пристойне й непровокуюче поведення демонструючих страйкарів. Він поставив внесок, щоб комітет візвав на допити шікаґовських поліцаїв, котрих можна розпізнати на цих фільмах.

БОРОТЬБА В СЕНАТІ ЗА ДОПОМОГОВІ ФОНДИ.

ВАШИНҐТОН. — У сенаті ведеться горяча дебата за те, скільки грошей з федерального скарбу мається призначити на допомогу безробітним.

Демократична більшість не виступає згідно. Багато членів Демократичної Партії не годиться на пропозицію сенатора Робинсона, лідера демократичної більшости, щоб місцеві уряди причинялися до допомоги до висоти 25% суми, даної федеральним урядом. Опозиція домагається від місцевих урядів 40%.

РЕПУБЛИКАНЦІ БАЧАТЬ РОЗБИТТЯ ДЕМОКРАТІВ.

ВАШИНҐТОН.—Президент Рузвелт скликав на наступний тиждень на Джеферсон Айленд триденну конференцію демократичних членів конґресу.

Краєвий комітет Републиканської Партії висміває ці наради, кажучи, що Демократична Партія безнадійно розбита та що президент Рузвелт ніяк не зможе зробити з неї знов одноцілого тіла.

ВЛАСНИКИ ГАЗЕТ ЛАДЯТЬСЯ ДО БОРОТЬБИ З ҐАЗЕТЯРАМИ.

ШІКАҐО. — Союз Власників Газет скликає на день 29 червня спеціяльну конвенцію, щоб нарадитися, як власникам газет боротися з Американською Ґазетярською Ґілдою, юнією редакційних робітників.

БІЙКА ЧЕРЕЗ МУРИНСЬКОГО „БОГА".

НЮ ЙОРК. —У муринській дільниці Гарлемі прийшло в четвер вечором до завзятих бійок між двома партіями релігійної секти „Фадера Дівайна", муринського релігійного провідника, що вважає себе за бога. По двогодинній бійці поліції вдалося розділити воюючих, одначе до того часу треба було відставити до шпиталів 3 муринів та 1 білого.

ЗАБОРОНИЛИ ПРОКЛИНАТИ.

В Італії видано для армії приказ, яким заборонено жовнірам проклинати і вживати поганих слів у розмові. Хто тому не буде повинуватись, той буде відпущений з армії з „нечестю".

ПЛЯН ПЕРЕСЕЛЕННЯ ФАРМЕРІВ НА ЛІПШІ ЗЕМЛІ.

В Ріджайні відбулася конференція представників урядів домінії і степових провінцій де обговорювано господарські умвини в околицях, дітнених посухою. Між іншим висунено плян, щоб певну частину фармерів з сухих околиць переселити на врожайні землі в Саскачевані.

ОРИҐІНАЛЬНА ВОРОХОБНЯ ВЯЗНІВ.

Одною з найславніших вязниць Англії є вязниця для виїмково небезпечних злочинців у місцевості Дартмур. Вона лежить у відлюдній околиці і є окружена непрохідними багнами. З тієї вязниці втеча просто неможлива. В р. 1932 у вязниці Дартмур вибух бунт вязнів, який кріваво згноблено. І ось тепер заноситься там на нову ворохобню з причин зовсім інших, як звичайно.

Звичайно причиною бунтів у вязниці Дартмур є або недостаточний харч або невідповідне поведення з вязнями. Тепер ні одна з тих причин не відіграє ролі, а невдоволення між вязнями має зовсім іншу причину. А саме — вязні в Дартмур довідалися, що в Італії з нагоди уродин наслідника престолу проголошено широку амнестію. Тому, що коронація короля не „потягнула" за собою ніякої амнестії, вязні є невдоволені і бунтуються.

Управа вязниці поробила всі старання, щоб не допустити до бунту. Більш небезпечних вязнів умішено частинно в підземних казаматах, а частинно перенесено до інших вязниць.

ЦІЛУ ЗИМУ ГОРІВ ВОГОНЬ ПІД СНІГОМ.

Гомстедовець у Ракі Мавнтен Гавз (Алберта) оповідає таку цікаву подію: В осени горів ліс і сніг погасив пожар. Цієї весни, коли сніг стопився, виявилося, що одна ялиця ще горіла. Коли пень згорів, вогонь дістався до кореня і спалював поволі корінь до весни, коли стоплений сніг поклав кінець горінню. Лісовики кажуть, що коріння ялиці може горіти роками.

ГЕЙША ПРОФЕСОРОМ УНІВЕРСИТЕТУ.

Токіо має тепер чималу сензацію: сенат токійського університету покликав на становище звичайного професора права молоду японку, яка ще не дуже давно була гейшею в одним із відомих нічних льокалів столиці. Познайомилася вона перед кількома роками зі славним адвокатом, який зацікавився молодою жінкою і намовив її покинути цей льокаль. Опісля післав її до школи й до університету. Молода японка була така здібна, що небавом здобула докторат. Тоді почала наукову карієру, яка закінчилася її номінацією на професора.

АДВОКАТИ АНГЛІЙЦІ ПРОТЕСТУЮТЬ.

Леґіслятура провінції Квебек ухвалила минулої сесії закон, який визнає виключно французьку мову офіційною мовою в законодавстві провінції. Цей закон постановляє, що як зайде коли яка ріжниця між французьким та англійським текстом якого закону або урядової проклямації, тоді належить притримуватись того значіння, яке надає даному законові французький текст, що буде вважатись офіційним.

Триста англійських адвокатів в Монтреалі скликали в тій справі протестні збори, на яких одноголосно запротестували проти цього закону й ухвалили резолюцію, домагаючись його уневажнення.

ЖЕРТВА РОБІТНИЦІ.

До одної дільниці в Шотляндії зголосилась недавно якась бідно одягнена жінка, яка хотіла зложити свою жертву на лічницю. Своєю жертвою хотіла вона виявити свою вдячність за догоре і заподадливе лікування, якого вона колись у тій лічниці зазнала. Незнайома жінка домагалася побачення з міс Крейтон, яка її перед 20 роками доглядала. Їй вручила вона якусь пачку, коли доглядачка її розвинула, знайшла там 100 штук однофунтових банкнотів. На повний зчудування запит відповіла стара жінка, що вона ці гроші заробила як фабрична робітниця і не хотіла, щоб її назвище виявляти.

ПОДВІЙНЕ САМОГУБСТВО У ДВОБОЮ.

В Ессіґу скоїлась подія, яка навіть найбільшому цинікові заморозить кров у жилах. Два приятелі, 24-літній Горваті і 21-літній Баляс, виконали самовбивство при помочі двобою на кріси. Оба станули проти себе і на команду Горвата вистрілили до себе одночасно. Горваті згинув на місці, а Баляс упав важко ранений і вмер щойно по кількох годинах. Як причину спільного самогубства подали оба висміяння життям.

БЛЮМ НА ЛАСЦІ КОМУНІСТІВ.

Кабінет французького премієра міністрів, Блюма, знайшовся в прикрім положенні, бо комуністи відмовилися попирати податкову політику уряду. А без комуністів годі соціялістові Блюмові вдержатися при владі.

НЕ ЗНАЙШЛИ ЩЕ ПАНІ ПАРСОНС.

По чотирьох днях пильного шукання пані Парсонс із Стовні Брук, Лонг Айленд, що пропала в середу минулого тижня, поліція признає, що вона не знайшла по ній найменшого сліду. Поліція обшукала докладно 9 квадратових миль довкола дому.

Один бувший приватний детектив виступив з думкою, що пані Парсонс відійшала з власної волі, а не вертається додому з гніву до того всього галасу, який зчинили через її виїзд.

ТОРГОВЛЯ КАНАДИ ПІДХОДИТЬ ВГОРУ.

Закордонна торговля Канади підскочила коло 25 міліонів долярів у квітні в порівнянні з квітнем минулого року. Департамент національних доходів в Отаві оповістив, що загальний експорт Канади був у квітні за суму $66,907,258, або $8,943,082 більше ніж у квітні 1936. Імпорт, який іще точно не є обчислений, оцінено на $58,000,000, або коло $16,000,000 більше ніж у квітні минулого року.

БОЛОТНИКИ ДО ЖІНОЧИХ ПАНЧІХ.

Якийсь англієць зробив винахід, що матиме для жінок, а посередньо і для мужчин велике значіння.

Підчас слоти й дощів — в Англії це буденне явище — жінки мають правдивий клопіт із дорогими шовковими панчішками. Болото розпорскується зпід високих обцасів і нові панчішки треба по кількахвилинним проході підчас дощу прати. Очевидно, що панчохи страшенне нищились і на цьому терпіли не так самі жінки, як радше кишені їх чоловіків. Новий винахід забезпечує і панчохи і кишені перед постійними видатками. Винахід складається з двох алюмінієвих плиток, злучених пружиною. Коли починає падати дощ, тоді закладають цей протиболотник на кістки ніг, не скидаючи при тім зовсім черевиків. Коли дощ перестане падати, тоді зовсім легко можна протиболотники скинути з ноги й сховати до торбинки. Жінки можуть постійно носити ці протиболотники і в кожній потребі їх уживати. Можна надіятися, що по якомусь часі щезнуть брудні панчохи на жіночих ногах підчас дощу.

НОВІ УКРАЇНСЬКІ ЧАСОПИСИ.

В Коломиї появляється від 1. квітня ц. р. громадський двотижневик Покуття „Трембіта". Видає видавництво „Основа" в Коломиї, редагує колеґія, відповід. редактор Мих. Волощакевич. — Майже одночасно появилося в Коломиї перше число тижневика „Аванґард". Оба часописи мають виразне національне обличчя і гостре протикомуністичне наставлення. — У Кремянці на Волині появився український евангельський місячник „Будівничий Церкви", якого редактором і видавцем є якийсь Д. Гарасевич.

ПІД ҐАСЛОМ ПОЛЬОНІЗАЦІЇ ХОЛМЩИНИ.

В Холмі відбулися річні збори „Тов. пщиріюча культури польскей" в Холмі. Це товариство видає одинокий у Холмі польський періодик „Кроніка Надбужаньска". Праця цього товариства, як каже звіт, була присвячена головно „пропаґанді польського слова на Холмській Землі". (Отже цілі ясні: польонізація української Холмщини, що не дуже їм вдається). Ухвалили буджет товариства і буджет видавництва в сумі 7,500 зл. Головою вибрали суддю С. Генца, членами виділу інс. Кравчика, адв. Зелінського, д-ра Гнидовського і проф. Шибовича.

ПРОВОКУЮТЬ ДО ПРОТИЖИДІВСЬКИХ ВИСТУПІВ

ЛЬВІВ. — По українських селах, головно на Поділлі, розкинено тисячі летючок польською мовою, якими взивається населення до протижидівських погромів. Летючки ті роздавано свобідно у неділі й свята біля костелів. Українська преса взиває українських селян не дати себе спровокувати до таких протижидівських виступів, які тепер влаштовують по місцевостях у корінній Польщі.

АРХИПЕНКО — ПОЧЕСНИЙ ЧЛЕН.

ЛЬВІВ. — З нагоди пятьдесятліття життя світової слави українського різьбаря Олександра Архипенка Асоціяція Незалежних Українських Мистців у Львові на надзвичайнім засіданні 27 травня вибрала його своїм почесним членом.

ПОЛЬСЬКЕ ДУХОВЕНСТВО НАЙБІЛЬШ ПРОТИУКРАЇНСЬКЕ.

ЛЬВІВ. — Серед польського громадянства, головно на „кресах", є тепер найбільш популярним клич: „Ні пяди землі в українські руки!" Та найзавзятіше тут те, що в цій протиукраїнській акції веде перед польське духовенство, й намагається всіми своїми впливами не допускати до цього, щоб український селянин міг набути хочби невеличкий клаптик землі з парцельованих двірських обширів. Про це пише докладно посол д-р Степан Баран у 117 ч. львівського часопису „Діло" і наводить там живі докази на ці твердження, цитуючи проповіди польських ксьондзів.

СІМДЕСЯТЬЛІТТЯ „ПРОСВІТИ".

ЛЬВІВ. — У 1938 році минає 70 літ від заснування товариства „Просвіта". Вже тепер розпочато підготову до належного відсвяткування цього ювилею. З цеї нагоди відбудеться у Львові просвітянський здвиг і буде зорганізований Всенаціональний Освітній Конґрес у Львові, як теж буде заложений „Фонд Національної Культури".

УСПІХИ НАШИХ АРТИСТІВ.

ВАРШАВА (Польща).—Не так давно тому варшавська преса розписувалася широко з найвищим признанням про славну українську піяністку Любку Колессівну. А тепер зєднали собі особливі симпатії: українська оперова співачка Марія Сокіл і диригент Антін Рудницький. Той останній диригував оперою „Фавст", а Марія Сокіл відіграла в цій опері ролю Маргарети.

ДІЛАМИ, А НЕ СЛОВАМИ.

ЛЬВІВ. — Українська студіююча молодь знайшлася в надзвичайно тяжких матеріяльних обставинах. Про це появилася стаття п. О. Кисілевської. У відповідь на це заіщено дальші писання статтей, а почалися негайні збірки грошевих жертв на фонд допомоги академічній молоді.

НІМЕЦЬКА КНИГА УКРАЇНСЬКОГО АРХЕОЛЬОГА.

ВІДЕНЬ. — Вийшла у Відні друком монографія українського молодого археольоґа, д-ра Олега Кандиби, „Гончарське мистецтво та прилади неолітичного села". Ця книга має 574 ілюстрації і присвячує багато місця українському народньому мистецтву.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІДДІЛ НА ВИСТАВІ.

ПРАГА.—Вистава слованського народнього мистецтва в Празі, що є упорядкована в музеї в парку Кінських, має й український відділ. Найбільше там малюнків українських церков, головно старовинних.

ЗМІНА В ПОЛІТИЦІ АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. —Американські кореспонденти подають, що треба тепер уже ясно й отверто ствердити, що зайшли величезні зміни в заграничній політиці Великої Британії. Ото вона цілковито відвернулась від усяких комбінацій із Советами, бо добачує цілковитий розвал Росії. Зате звернулася тепер Англія з новими предложеннями до Німеччини й Італії.

ЗДЕРЖАЛА ВИБУХ ВІЙНИ.

ЛОНДОН. — Виявляють тепер тайну, що вже булаб вибухла світова війна, якби не інтервенції Англії. Війну булиб виповіли Советам Німеччина й Італія. Дійшло вже було до цього, що італійські підводні човни затопили три советські кораблі на Середземнім морі, щоб тим чином відімстити обкидування бомбами італійських кораблів літаками, що їх надіслали Совети як допомогу еспанському червоному рядові. Совети збули це затоплення мовчанкою, а Англія доложила всіх зусиль, щоб зліквідувати конфлікт і не допустити до виповідження Советам війни Італією. Подібне було й з Німеччиною.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ПРИЗНАННЯ РОБІТНИЦТВА

Декому з робітників, непривичних до боротьби за свої права й тому охочих скидати цю боротьбу на чужі плечі, здавалося, що з признанням найвищим судом закону Ваґнера вже покінчилися заходи робітників за признання робітничих орґанізацій та що від цього рішення робота робітників у цій справі обмежиться до вибору голосуванням своїх представників для переговорів з підприємцями.

Не прийшлося цим робітникам довго ждати, щоб дістати отверезаючі удари. Просто від самого рішення найвищого суду про закон Ваґнера в Америці слідно поражаюче загострення відносин між робітниками й підприємцями. Замісць заспокоєння, в цих відносинах бачимо різке войовниче напруження. Напів уступчиві підприємці стали неуступчивими; неуступчиві посунули свою неуступчивість до крайности. По всьому краю кинулися страйки. Страйки загострилися. Пішли кріваві бійки між прихильниками страйків і противниками, між прихильниками юній і неюнійними робітниками, деколи навіть між прихильниками ріжних юній. Вмішуються уряди, міські й стейтові. Вживають спеціяльної поліції, віґілянтських, себто погромницьких, орґанізацій. Пішли в рух ґенґстери. Не дивниця, що декому це виглядає на горожанську війну.

Це загострення боротьби між робітництвом і підприємством справді стоїть у звязку з законом Ваґнера. Це не значить, що Ваґнер або інші конґресмени й сенатори, що були за цей закон, відповідають за ці гострі форми боротьби. Закон став товчком до цеї боротьби тому, що американські підприємці не готові ще признати засади, яка стала основою цього закону. Закон саме опирається на засаді рівности двох чинників продукції господарського добра, на рівности капіталістів і робітників. Признавши цю засаду, закон намагається дати для їх відносин на цій рівности правні основи. Та саме цього не хочуть американські капіталісти. Вони стоять іще на старій патріярхальній засаді, що підприємство має стояти під виключним і необмеженим впливом і зарядом капіталіста. Робітникові засі мішатися до цього заряду, хочби він хотів мішатися до власної праці й власного зарібку.

Що це є основою теперішньої гострої боротьби, на це звернув увагу англійський льорд сер Джосая Стемп, відомий анґлійський економіст. „На основі спостережень підчас своїх відвідин в Америці каже він, що й в Анґлії були колись часи, коли англійські капіталісти не хотіли признати робітникам права мішатися в промисли. Через цю нехіть анґлійських капіталістів анґлійські промисли попали були в хаос. Та анґлійські капіталісти вчасом зрозуміли лекцію цього хаосу і яких двацять літ тому признали робітництво.

І він сказав на адресу американських капіталістів прості слова: „І вам буде краще, як ви признаєте робітників".

Д-р Остап Грицай.

ЗЕЛЕНОСВЯТНА ЛЕҐЕНДА

То це в нас сьогодні Свято Героїв і наші душі сповнені вщерть споминами про подвиги тих, що поклали колись свої буйні голови у крівавих змаганнях за честь, за волю і за державу України.

Слава Героям!

Сотки й тисячі Їх могил на просторах Рідної Землі прикрашують нині люблячі руки святковими вінками і цвітами, і неодна там сльоза з очей осирочених батьків, чи рідні, кохаючої жінки чи другів покійного Героя впаде на ті могили. І разом з повним пієтизму святом скаже святим тіням борців за Україну, що не забув нарід про них, що величаються ще завжди їх подвиги, і що сумують за ними серця полишених ними... За тими бадьорими юнаками України, що з таким радісним запалом брались колись двигати вгору червону калину народу та розвеселювати важко стурбовану Матір Україну... За тими завзятими і непримирними, за тими нашими **„лицарями абсурду"**, що не вагалися зважитись навіть на божевільно сміле, якщо обставини боротьби того зажадали від них...

Бо й кажіть:

Хібаж не божевільно сміливого довершували вони на **Маківці й на Лисоні, у Львові, під Крутами й під Базаром і в три- і чотиро-кутниках їх лицарської смерти?** Вони, ті наші „незломні князі" і „лицарі без трівоги і без догани", що здебільша як молоді хлопці вміли вносити в пекла їх абсурдно нечуваних починів ще й проміння справді українського, зопорозького — гумору. І може й тому, саме у спомині про **залізний душевний гарт**, з яким наші Герої вміли братись за нечуване діло і дивитись без трівоги смерті в очі і з веселою усмішкою добувати крівавих перемог, сьогоднішнє свято шанування їх могил це не лише свято нашої туги за ними, але і свято **воздвиження душ** свідомістю геройської стихії в народі України.

Так:

Воздвигнімо, браття, наші душі, почуваючи в лоні рідної нації прапервісну, невміручу спромогу геройських подвигів!

А щоб ми ще раз добачили, що й інші, і великі та високо культурні народи мусіли окупувати своє оконечне визволення в боротьбі з чужинецькою насилою такимиж три- і чотирокутниками смерти, як і ми, і одчайдушно сміливими починами своїх „лицарів абсурду", то послухаймо зеленосвятної леґенди про — **подвиг майора Шіля та його офіцирів.** Це подвиг на тлі даної епохи такий неймовірний, що я його, не зважаючи на те, що він тричі справжня історична дійсність, називаю зеленосвятною леґендою, бо йому місце в ряді чудес людської геройскости.

Та ви тут спитаєте:

— А якаж епоха цього подвигу? — на що я вам відповім зараз таке:

Це епоха **1809 року,** епоха найвищої потуги корсиканського завойовника **Наполеона Бонапарта** й епоха найглибшого упадку **Німеччини.** Бо хоч Німеччина славилася саме тоді своїми найкращими і на ввесь світ відомими поетами, письменниками, мистцями і фільософами, що творили нову епоху в історії духової творчости людства, то в своїм державнім та громадянськім житті вона переживала одну катастрофу по другій, через те, що вона не мала відповідного державного керманича і не вміла собі дати ради — з життям. Її великі поети й фільософи знали літати думками під хмари і в найдальшу старину і в найдальше майбутнє, їх великий мудрець **Кант** писав віковічні твори про всі роди людського розуму, але до дійсного життя, до життя кожночасної теперішности, ті всі мудрі і премудрі твори або не мали ніякого відношення, або так хитке, що в суворій буденщині вони не придавались ні до чого. Тоді німецькі поети, замісць любити свій нарід і свою землю, хорували трохи не всі на тугу за старинною Грецією, хоч та давня Греція була далеко не така ідеальна, як це засліпленим німецьким мрійникам здавалося. Тоді німецькі політики не прямували до того, щоб Німеччина, зложена в той час з безконечного ряду малих держав, державок, державочок, суверенних міст, містечок і таких же заглухлих закутин, обеднала́ся й утворила так одно національне і державне тіло. Ні — вони кермувалися системою повного відокремлювання країни від країни. Через те одна така німецька країна могла звязатись договором із найтяжчим ворогом другої німецької країни, якщо тільки ворог обіцяв їй гарно зреванжуватися за таку Юдину прислугу. Тоді адміністраційне життя Німеччини душилося в путах найстрашнішої канцелярщини, а мілітарне заскорузло в старечих формах. Так ось, що наємне німецьке військо, бо національної армії тоді Німеччина не мала — було проти модерної воєнної техніки такого ґеніяльного стратега, як Наполеон, і проти його, вщерть національним духом сповненої армії французів — просто безпомічне.

— Горе тобі, моя батьківщино, горе! — співав тоді славний німецький поет **Гайнріх Кляйст,** який швидко опісля, доведений такими обставинами в Німеччині до розпуки — застрілився.

Оце ось пропамятне розгромлення Німеччини Наполеоном під **Єною (14. X. 1806)** та звязаний з ним т. зв. мировий договір у **Тільзіт** спричинили трохи не її повну руїну. Бо Наполеон, загарбавши завдяки й змальованим обставинам! — половину всього німецького простору, наклав на Німеччину такі страшні пута, що ввесь її державний уряд з королем Фрідріхом Вільгельмом III. на чолі не важився без волі і відома Наполеона на ніякий, нехай і зовсім леґальний самостійний почин!

Але власне в часі, коли й уряд і сам король були в рабській залежности від корсиканського завойовника, двигнувся проти Наполеона — один німецький військовий. Одинцем, тільки з горсткою відданих йому однодумців, як справжній лицар абсурду і бунтар з божої ласки, якого чин це наче увертура до грядучого визволення Німеччини:

Майор Фердінанд фон Шіль.

Він визначився спершу при пропамятній обороні твердині Кольберґ (1807), де проводив відділом добровольців-вершників та відділом піхоти. Вони під його проводом доказували таких чудес хоробрости, що з того відділу їздців утворено після заключення миру полк гузарів імени Шіля, нашого героя іменували власником того полку — а й з піхотинців створено „Шілевий баталіон", і коли він на їх чолі вїхав після покінчення війни до Берліна, то його, саме як геройського оборонця Кольберґу, витали тут зтаким ентузіязмом, ніби він який триюмфатор. А й сам король, а головно геройсько жертвенна і великодушна королева Люїза — про яку свойого часу я писав у „Свободі" окремо — були Шілеві дуже прихильні: король за його вояцькі прикмети, а королева за його ненависть до французів. Ну, й не лишалось тепер — як певно здавалосяб багатьом! — пану майорові Шілеві ніщо інше, як саме жити собі спокійно як командантові тих полків у Берліні, втішатись ласкою королівської пари, грати в карти з офіцирами й попивати винце, а далі чекати певного повищення в ранзі, ну й безжурної емеритури. Бо й чогож іншого міг і смів багнути пруський майор тоді, коли всі роти, починаючи від короля, були кріпко прикручені у французький намордник, і не вільно було сказати ні одного слова проти Великого Змия в Парижі, якщо не малось охоти станути зараз перед дулами французьких крісів?

Але Великий Змий у Парижі таки не знав усієї дійсности у розтоптаній ним — як йому здавалося — Німеччині.

Бо якщо і між міністрами короля були мужі, які потайком працювали над спасенними реформами всього державного апарату і всього життя в Німеччині, то і в тодішній німецькій армії були сміливці, які не залякались тисячкратної насили корсиканського бриґанта, а двигнули шаблі вгору і гукнули на всю Німеччину:

— До зброї!

Отак уже перед Шілем гукнув в Альтмарку сотник **Катт,** а в Ґессії **полковник Дернберґ,** але їх почини не увінчалися значнішими успіхами. Затеж узявся продовжувати їх діло Шіль, що був членом одної тайної бойової орґанізації у Вестфалії, підчиненої тепер Наполеонові, іменем якого володів тут наймолодший його брат, **Жером,** блазнуватий **„Брудер Люстіґ".** Дня **28. IV. 1809** згуртував Шіль на муштровій площі Газенгайде своїх гузраів, і заявив їм, що він рішився вирушити з ними **визволяти Німеччину від французьких наїзників.** На те всі офіцири і вся мужва полку відгукнулись одушевленою згодою, і вони рушили з Берліна, через Потсдам і Віттенберґ до Галле, причім долучилось до його гузарів ще й **160 піхотинців,** а по дорозі прибувало їм ще багато добровольців. Тоді прийшов від короля наказ, щоб Шіль безпроволочно вернувся до Берліна, і рівночасно з Маґдебурґу вирушив проти нього сильний французько-вестфальський відділ (для вестфальців прусак був тоді стільки, що й чужинець!). Але Шіль розбив цей відділ на прах дня **5. V. під Доделндорфом** і доказав тою блискучою перемогою ще раз, що не все **то абсурд і справді такий абсурд, як здається,** і що буває і так, що зтоптані Великим Змием іноді всилі, хоч і одинцем, а таки добре натоптати змия!

Отак відрікся **майор** Шіль і ласки короля і вигідного життя і гарної емеритури, і сам один, тільки з відданими йому однодумцями, двигнувся валити ту небосяжну велич, що їй тоді було імя — Наполеон.

Він надіявся притім, що на його поклик повстане все населення скрізь там, де він буде переходити. Але та страшна необеднаність Німеччини, про яку я вже згадав, а з якою можна рівняти **хіба ще тільки нашу, українську, всякого розуму позбавлену необеднаність,** не дала, на жаль здійснитись його слушним дожиданням, і він, добувши ще одної перемоги під **Дамгартен,** мусів податися геть на північ, до міста **Штральзунду,** яке добув, але яке обложила зараз **6,000-на** армія Наполеона. Шіль боронився тут зі своєю горсткою **1,600** чолвіка, як лев, але **дня 31. V.** ворог місто здобув, і в останній, крівавій боротьбі більша часть його жовнірів згинула, між ними й він сам, порубаний ворожими шаблями. Дотогож його голову відрубали і в скляній посуді, наповненій спіртом, переслали до Кассель. **557 його** жовнірів вислали французи на ґалери, а тільки 180 вершникам удалося втекти. Щождо полонених офіцирів Шіля, яких було **11** — і були це самі молоді, двацятьлітні юнаки — то їх Наполеон велів безпроволочно поставити перед суд і **дня 16. вересня 1809 в місті Везель** розстрілити. Але вони всі, хоч і які молоді, вміли згинути так по геройськи, з такою радісною посвятою за укохану рідну землю, що та їх смерть стала опісля предметом численних народніх пісень і творів мистецтва.

А почате Шілем діло повели далі його славні однодумці і наслідники, Шарнґорст і Ґнайзенав, Йорк і Блюхер, і воно під **Липськом і Ватерльо** увінчалось успіхом усеціло й цілковито, хоч найранші почини його були тільки починами — лицарів абсурду.

От вам і моя зеленосвятна леґенда.

М. Костишин.

СЛАВА БОРЦЯМ!

(Акростих).

Судіть! Судіть! Чогож ви ждете!?
Чого дріжить судейська лава?
Кому загибіль ви несете,
Як в нас борні лунає слава?

Лягли борці. За щож поклались?
За ціль змагання до обнов;
А ви жорстоко підсміхались,
В крові збрудили ваш покров.

Абсурдний лет не скріпить вас,
Ні цю судейську грізну лаву,
Бо спаде гнів у слушний час,
Принесе з пімстою неславу.

Вязніть! судіть! Ми в ганьбу вам
Що хвилі кинемо цеглину
До тих основ під святий храм,
Щоб збудувати Україну.

Амбітний ваш шалений зрив
У ганьбі підло, підло згине;
Він кличе нас: До жнив! до жнив!
І рух боєвий не спочине.

Указ борні про нашу ціль
Не вирве кат з душі живої,
Не заманить чужий профіль
Ідеї в нас над все святої.

Кріваві сни скріпляють гарт
На ці руїнницькі методи,
Двацятий вік! Поступ! Не жарт!
Про нас забули всі народи.

Разом, брати! Гей, в бистрий лет!
На чужу ласку нам не ждати,
Шаліє кат, лютує гнет,
Гей, враз! Крикітку ще посвяти!

А час прийде, ударить дзвін,
Не ждіть, гартуйте пальну зброю.
Бо пімсти жде шалений гін,
Клич підійметься: Гей, до бою!

Їдкий момент пальних завдань
Затроїть хвилю, хвилю сіру,
Тріснуть тюрми, бо до змагань
Ще раз положимо офіру.

Не спинить нас погроз канчук,
Стихнуть, замовкнуть гучні крики,
Як впаде кріс до твердих рук,
Заграють полеві музики.

І суд страшний осудить все,
Сонце засвітить на руїні;
Вітер в гульні клич понесе:
Слава борцям! Слава Україні!

Василь Ткачук.

БОГ ГНІВАВБИСИ

(Під Зелені Свята для „Свободи").

Бив поклони... Цілував долівку — отак голосно та смачно, як цілує баба внуку; а вусами замітав порохи, щоб не набрав на вуста, аби не хрускало в зубах...

Потім з повагою вставав і цілував престіл і Того, що образив, що зранив його серце, а он кровця дзімить з лівих ребер, і долоні і ніг. І доти не перестане, аж усі покаються, аж чистими душами обітруть кровцю, аж милими молитвами загоять Його рани...

— Ме' джілити, — подумав Григор: — Через нас; буде ллетиси нам на наші дороги й буде кормити будеки та кропиву, а ми будемо йти й нас ме' колоти, й нас ме' джілити. Тогди будемо нарікати, будемо плакати, бо ми грішні...

...Висповідався (сказав тому молодому ксьондзеві всю правду, що чорне за ніхтем не забув; навіть то, що, аній паскуда з нього — десь часом румяним личком заглядав — лиш зазирав!) — і виходив з церкви, що стоїть на горбочку а її обскочили, мов жабки, хатки. Вона, наче св. Ігумен нераз було зведе руки догори й благословить храм повний вірних — так церква благословить сірі хатки...

Та з трьома круглими банями й з золотими хрестами (а середущий перекривлений!) святами й неділями скликає:

Старих і малих, сліпих і видющих, кривих (і на одну кулявих!) і простих, і здорових; убогих і заможних (і тих, що в покоях мешкають, і тих, що по восьмеро товчеться в темній хаті!), і гордих і скромних і чемних і шибеників; і розумних і глупих пригортає й навертає, а на сторожі кожного їхнього кроку кладе християнську етику. На Григора таксамо... Йшов... Золота тканина літа губилася:

— — — — — — —

Осінь, намочивши постільці десь у калабанях, очеретах, ступала ними по черствій землі й лишала сліди, куди то й зима має пройти...

Сонце крізь баграво-мутні хмари пробивалось і вперізувало веселкою небо — а вонє розмальоване; потім, випивши (так Довбощук каже): керницю води, скочується, як насичена пявка людською кровю, за густий бір, за балакучий ліс... Не припирався...

В пальцях сукав защіпку від киптара, а гадки сойками пускав на голі трепети, на стрункі тополі — хай щезають!

Так лихами метав.

А темні придержував:

— ... Дав покуту... Казав учинити йкєс добре діло... Наказав. А тогди душа, як гусече пірє...

Григор хоче мати таку, тому й мізкує, тому!...

...Горою журавлі ще останню дефіляду віддавали селам близьким і полям і лозам і лісам; віддавали честь і хаткам скуленим і мужикам смутним та й церквам гожим, що Бог у них Ґаздою!...

Григор ласкавими - погідними очима дивився на них і порівняв: Що й його гріхи так полетіли — таким ключем десь у безвість.

Якась не уйнята його умом сила лоскотала його — й серце злегенька й радість приводила; так приводила, як приводить одовцеві віддани цю...

Входив до своєї хати, як до ксьондза входив Василька до „метрики втягнути", або потім до директора, до школи його записати, або як нераз уходив до адвоката...

Жінка знала, що з Дому Божого прийшов і ходила коло нього, наче наймичка коло лутавого господаря, щоб його не вразила, щоб він не згрішив наново.

А, потім оповіла йому:

— ..Знаєш, аді, сталаси новина, та дуже прикра, та дуже желісна. Того мізина Грицишиного, того хлопця забрали... Головко-ж бідна! Тоті маденькі ручки скували в залізо, тай повели, як збуя, якби підпал учинив, якби комус життє відобрав... Отак на поругу. Кажут, то він, йкіс' таркаті фанки вішів, тоті, що на зелені света були. Взели го, а Грициха вене та плаче, та верещит, та дурійка ї' голови береси!

Здавалось узбіч здувся, а доли вгинались від її бесіди.

Говорила, як про свойого. Григор схопився.

— Гри, жди! А куда так?

— До міста! — Жди! А чо'?

— Меш чути! — й подуднів.

То не дуб учахнувся, не стіна влупалась, то Григор так пішов. Скрутив у „Склепарчукову" вуличку, а потім через „Антонишин" потік і на „Могилки", та й на „великий міст" і вже в місті.

Одним духом.

———

Перед суддею став (хотів клякнути, як при сповіди — але не позволили!) й почав говорити.

Уважно, кожне слово плило з його (деколи дрижачих!) вуст, так як його мягке серце казало, як душа випускала, бо мусить сповнити... добре діло!... Інакше Бог гнівавбиси, ксьондз бувби маркітний і хлопця жаль — мізина хибкого і цікавого.

... — Пане сендзьо! Я прийшов, абисте мене — необтесаного мужика віслухали, та до серця собі приймили то, що я скажу... Я виджу, що кривда дієси, що безправство, що нема поредку. Аді, того Грицишиного мізина взели. За дурно - пусто взели. Ци дитина шос знає? Вірте мені, шо ні, — а я вже маю двайціть-штири роки, тай екраз-сми по сповіди, брехати не брешу.

— То замало цього, дядьку! — розважно відповідав суддя.

— Як-же мало, то я можу присегнути на цей хрест — (і показав грубим пальцем на Розпяття:) — Я присегну й зараз.

— А чим докажете, що він не винен? — допитував уже з цікавістю.

— Проше слухати.

— Ну-ну... — ґумкнув суддя.

— Аді, видів-сми так, ек вас виджу, того, що розвішував фанки, але то був барчистий хлоп, то був годний парубок, ані такий флистик, ек Грицишин...

— А ви його не пізнали?

— Де там. То був досвіток. Я, екраз лиш війшов на двір, аді, пробачейте... й дивлюси: хтос лізе на липу й вішіє, а довгий чупер насуваєси єму на очі... Я нічо не казав і лиш засунувси до хати.

— Ну, а чому ви не дали знати на поліцію?

— Шо-о?... (А ви би свого дали?...). Та боявси, бо би дес у ночи міг кромснути, міг мацнути чим і йди спати, Григоре.

Суддя лисому секретареві сказав те все докладно на машині перебити, а Григорові велів іти домів

— Але пустіт' бахора! Я присегну!... — в дверях мовив.

— — — — — — —

Як вертавсь, то місяць в срібних чобітках танцював на високім горбі „Хомові", та із зірками попід боки взявся. Потім злетів гайдучком у глухі рипи й там розлігся, гей змучений парубок, припочати.

На тім здається відтанцював своє, бо потім затягнеться сльота й ночі, як відьми...

...Входив у село. Груди його дихнули, як дихає весною виорана земля...

———

Як почув, що Грицишиного пустили, то відразу сів і мовчав! Хвилину не зчувся...

Потім його змучене тіло до землі припало й він шепотів молитву (а земля наслухала), молитву, що ще перд смертю неня його навчила.

Молився довго...

Потім перевернувся в подушки, щоб затулити очі, заснути смачно.

Лежав... Добре, що добре діло вчинив:

— — — — — — —

Бог гнівавбиси, ксьондз бувби маркітний і бахора шкода... І душа, як гусяче пірє...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДВІ КЛЯСИ ЛЮДЕЙ.

Деніел Шілдс, посадник міста Джанставн, у стейті Пенсилвенія, домагається від президента Рузвелта й стейтового губернатора, щоби йому помогли заставити Джана Л. Луиса, предсідника Комітету Промислової Організації, відкликати з Джанставну свої „убивчі елементи”.

З того, що вбивство це один з найтяжчих злочинів, виходить, що Джан Луис є свого роду командантом найгіршого роду злочинців. Шілдс певно не мав би нічого проти цього, щоб запроторити Луиса до вязниці на ціле життя.

Посадник міста Джанставну видно дивиться на Джана Л. Луиса зовсім інакше, як дивляться робітники, що поставили Джана Л. Луиса на чолі майнерської юнії, а на конвенції в лютім 1936-го року в Вашінгтоні піднесли його річну плату з $12,000 на $25,000 на рік.

НЕ ЛИШЕ ЩО, АЛЕ И ХТО.

Від чого це так?

Від того, що вартість всякого предмету залежить не лишень від предмету, але й від того, хто його оцінює.

Так є з багатьома річами в світі. Наприклад, люди люблять сонце й ясний день, а кертиця й сова вважають це за найгіршу пору в добі.

ПОЩО ТАКІ ПЛАТНІ?

На тій самій конвенції піднесли були річну плату Филипа Морея, віцепрезидента майнерської юнії, та Томаса Кенедія, секретаря тої юнії, з $9,000 на рік на $18,000; плату редактора „Джорнела”, офіційного органу юнії, з $4,000 на $7,000; членів виконного уряду юнії з $3,600 на $6,000.

Один з делегатів на тій конвенції говорив: „Це нашому членству не дуже подобається. Ми маємо багато членів, що ледве можуть заробити на прожиток. Чи теперішня заплата не вистарчає на удержання урядників на рівні пристойности й здоровля?”

Йому відповів один делегат: Всі підвишки не будуть коштувати кожного члена більше як пів цента на місяць. Інші делегати підчеркували, що представники робітничої юнії мають більші видатки на життя, ніж члени юнії.

ПОЕТИ БЕЗ ПРОВОДУ.

І знову почта принесла свіжий сніп творів наших американських поетів.

Читаючи ці поезії, я знаходжу в них поверховні познаки поезії. Писання розділене на строфи, кожна строфа починається великою буквою, є часто рим, деколи навіть ритм. А всетаки як рідко попадає в них писання, яке справді може ворушити чувства читача.

Читаєш і дивуєшся: чому це так? З письма одного з поетів виходило, що це тому, що наші критики „чіпаються” наших поетів. Тимчасом, я, переглядаючи англійські й американські ґазети й журнали, бачу, що англійці й американці пишуть про своїх попоетів не то критичні статті, але цілі книги критики.

АМЕРИКА НЕ ЕВРОПА.

Минулого року видала американська поетка (з жидівського роду) Бабет Дойч свою книжку критики про модерну (нову) поезію.

Англійський критик Безил ді Селинґкурт, критикуючи цю критичну збірку в лондонськім тижневику „Обзервер”, виступав проти ріжних висновків, котрі Бабет Дойч поробила про ріжних англійських поетів. Він звернув її увагу, що, не дивлячися на спільноту мови, між американською й англійською поезією є велика ріжниця. Просто Англія не Америка. До англійської поезії треба підходити з іншими мірилами, як до американської.

Коли англійці протестують проти мірення англійської поезії американськими мірилами, і коли рівночасно американці немов би віддячуються англійцям і пишуть поезії за своїми мірами, чи не варта би й українським поетам в Америці писати про те, що їх справді глибоко й безпосередньо зачіпає до справжніх глибин душі?

Чи можна би повірити, що нашого поета в Америці може зворушити до глибин душі, щоб аж заставити писати поезію, те, що він прислухувався до радіового виступу одного співака?

ПИТАЮТЬ АНГЛИЦЯ ЗА АМЕРИКУ.

Англійський економіст, сер Джосая Стемп, всідаючи на корабель, щоб вертатися з Америки додому, відповідав на ріжні запити американських ґазетярів. Як це звичайно в Америці буває з чужинцями, сера Стемпа питалися за Америку.

Коли питаються про такі річи якогось боксера, то він, як можна сподіватися, наговорить ріжних дурниць або марниць.

Одначе сер Стемп це людина глибокої освіти й, будучи чужинцем, він міг заввважати такі річи, яких і самі американці не конче добачують.

АМЕРИКАНСЬКІ КАПІТАЛІСТИ НЕ АНГЛІЙСЬКІ.

Сер Стемп сказав між іншим про боротьбу між капіталістами й робітниками в Америці: „Я говорив з богатьома людьми про робітників. І я бачу, що це найбільша перешкода, яку вам (себто американцям) треба перескочити; більша ніж грошева або яка інша. А вона проблема то не проблема вищої заплати. Мене вдаряє в очи противенство між старим умовим станом і чинником сили, бо при старім умовім наставленню не було чинника сили, а була думка про полагоду й переконування. Тепер на перший плян висувається занадто сила”.

Не можна дивуватися, що стемп, засокочений нагло питаннями ґазетярів, не висказався так, щоб його всі могли зрозуміти. Одначе ми можемо догадатися, що він хоче сказати. Він є пораженим цим, що в теперішній боротьбі з робітниками капіталісти кладуть занадто багато натиску на силу.

Чи так воно не було в Америці передтим, це вже інше питання. Можливо, що воно так було й давніше, а Стемп цього не доглянув. Одначе що в Америці капіталісти покладають надію на силу, а в Англії на переговори й залагоду з робітниками, це правда, яку варто всім в Америці знати, щоб ми не попали в помилкову думку, що сила це одинокий засіб розвязування спору між капіталістами й робітниками.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Чудові Зелені Свята!
Земля прибралась в шати,
Рябим килимом вкрита
І чаром оповита.

На ті Зелені Свята
Підуть хлопці й дівчата
Ріжним пахучим зіллям
Могили стрільців квітчати.

Тих, що в важкім завзятім бою
В кривавий танок ішли
За ідеали, за святу волю
Молоде життя дали.

Ми їх могили вшануймо,
Їх почате діло святе,
До нового діла готуймось,
Бо час слушний іде.

Час знайти спосіб зеднатись,
Не підривати духа сил,
За спільну працю всім взятись
Борці нас кличуть із могил.

Щоб вороги не ликували,
Щоб ми програли на все;
По ночі темній, бурхливій
Золоте сонце зійде!

Катерина Маланчукова.

БОРЕЦЬ ЗА ОТВЕРЕЗІННЯ НАРОДУ

Честь заслугам митрополита Йосифа Сембратовича.

До найперших і найгарніших обовязків кожної культурної людини і кожного культурного народу належить пошана заслуг. Тимто вважаємо, що сповнимо наш святий обовязок, коли пригадаємо нашій суспільности одну дуже заслужену людину, про яку ми всі вже давно забули, зайняті щоденними громадянськими та особистими турботами.

Цією для нашого народу многозаслуженою людиною є **Йосиф Сембратович.**

Походив він із старої священичої родини на Лемківщині, де вродився 8. XI. 1821 р. та покінчив нижчі та середні школи. Студіював богословіє спершу у Відні, опісля в Римі, де висвятився у 1845 р. Негайно покликаний на наставника духовної семинарії у Відні, де крім своїх фахових обовязків пильно поглиблює свої наукові теольоґічні студії. На основі своїх праць, які звернули на себе увагу наукових кол, здобуває докторат теольоґії і стає у 1858 р. професором богословія в університеті у Львові. У 1865 р. іменований архиепископом назіянзенським, був покликаний до Риму на референта справ гр.-кат. обряду при папі Пію IX. Та вже 1867 р. переходить на адміністратора перемиського епископства, як заступник старенького та немічного вже епископа Томи Полянського. По трьох літах, 1870 р., після смерти митрополита Спиридона Литвиновича, стає архиепископом у Львові, головою української католицької Церкви. Небавом після цього іменований тайним цісарським радником, вкінці членом палати панів державної ради у Відні.

Ця, на тодішні часи, головокружна карієра цілком не мала впливу на гарний, кришталічний характер Йосифа Сембратовича. Хоч він здобув скоро найвищі достоїнства, все полишився ніжною, тихою, смирною людиною й жив простим, справді чернечим життям, увесь відданий своїм становим обовязкам і своїм богословським студіям.

А враз із цим він гаряче любив свій нарід і всі свої сили присвятив для його добра. Був зразковим архипастирем, часто обіздив свою велику, тоді ще неподілену епархію, щоб наглядно переконатися, як сповняє свої обовязки його духовенство та як живуть його вірні. Ці часті поїздки по краю дали нагоду нашому митрополитові зблизька пізнати нужду та недолю нашого селянства. Коли він, скінчивши середні школи (1840 р.), виїжджав на студії на чужину, наш нарід стогнав ще під ярмом панщини. Але у 1848 р. настає „весна народів”. Народи Австрії бунтуються проти самовладного правління й із зброєю в руках домагаються свободи. Це змушує австрійський уряд звільнити селян від панщини та дати конституцію, себто допустити всіх громадян до співпраці в державних справах. По сотнях літ неволі настав для нашого народу великий час. Але великий час вимагає великих людей, а таких у нас тоді не було. Освічених українців було в нас тоді дуже мало, а ті, що були, або були спольщені та цікавилися більше долею польського ніж нашого народу, або були аристократичних поглядів та вважали селян і робітників менше вартними членами суспільности, негідними того, щоб журитися їх долею та для них працювати. Вдодатку загал наших освічених людей був твердо переконаний, що вистачить бути вірним австрійським підданим, а „Високий Уряд” уже про все подбає так, щоб усім було добре. Коли „весна народів” принесла волю іншим народам, то наш нарід мусів задовольнитися вірною службою для цісаря і держави. А наше селянство та безземельне робітництво зрозуміло політичну свободу так, що тепер йому вільно пити, скільки захочеться. За часів панщини селянин міг пропити тільки те, що заробив, бо землю і хату продати було майже неможливо; але з хвилиною знесення панщини селянин став повноправним власником свого маєтку, тимто мав у шинкаря отворений кредит і міг пити доти, доки не пропив усього свого поля і своєї хати.

Справді після 1848 р. пиянство поширюється серед нашого народу в жахливий спосіб: в кожному селі пишеться бодай одна „свята коршма”, де наші селяни пропивають свое майно, що переходить у чужі руки. Доходило до того, що в деяких околицях нашого краю робітникам виплачували їх заробіток горівкою і тютюном, що, розуміється, ще більше причинювалося до розпиячення нашого народу. Це пиянство, яке мов зараза поширюється посеред нашого народу, щиро та гаряче підтримують тодішні дідичі, власники горалень, та шинкарі, бо це приносило їм велитенські маєтки.

Це все добре бачив Йосиф Сембратович і, ставши митрополитом, задумав рятувати наш нарід. В тій цілі 1874 р. видає він до свого духовенства два „послання”: одно „О достоїнстві чоловіка”, де доказує, яким страшним нещастям для нашого народу є пиянство та взиває всіх освічених українців, головно духовенство, до рішучої боротьби з цим народним лихом, а друге „О братствах тверезости”.

Цей рішучий поступок великого праведника та патріота викликав сильну акцію проти пиянства: всі свідомі українці захоплюються цією справою та словом і ділом поширюють тверезість. Провід у цій праці веде наше духовенство, між яким являються справжні апостоли тверезости, як оо. Василь Залозецький, Йосиф Кобринський, Ілля Мардирович і Рудольф Мох, що проповідують боротьбу з пиянством та закладають братства тверезости. Тоді то появляються у нас і перші книжечки та статті про шкідливість алькогольних напитків, які видають „Просвіта”, „Общество Качковського” та часопис „Наука”. Невичайно гарні успіхи цієї боротьби з пиянством затривожили власників горалень і шинкарів і вони настирливо домагаються у тодішнього уряду інтервенції. Під їх натиском у 1875 р. львівське намісництво звернулося до нашого митрополита з домаганням припинити боротьбу за тверезість, бо „ця акція приносить великі матеріяльні втрати для багатьох спокійних громадян”. Але наш митрополит не уступив і не занехав своєї протиалькогольної діяльности, спираючись на тому, що на основі конкордату з Ватиканом він має право закладати при церквах такі братства і уряд не має права йому цього забороняти.

І справді галицьке намісництво явно не робило вже ніяких перепон нашому митрополитові в його праці над отверезінням нашого народу, але тайком почало перед віденським урядом його обвинувачувати у симпатіях для Росії і православія. Коли ж ці наклепи не мали успіху, знайшли згадані обмови доступ до цісаря через його особистих дорадників так, що коли 1882 р. Ольгу Грабар і всіх визначних москвофілів поставлено перед суд за державну зраду, до віденського уряду пішли доноси, що наш митрополит є вмішаний у цю справу. Цісар покликав його до себе, висловив йому гаряче признання за його діяльність, але зажадав, щоб з причин чисто політичних він зрікся свого становища.

Наш митрополит мусів уступити і виїхав до Риму. Тут іменовано його архиепископом теодозіопільським, римським графом і дорадником конґреґації для пропаганди віри та речником для справ гр.-кат. Церкви, предсідником для ревізії церковних книг. На цьому становищі він прожив ще 18 літ. Помер 23-го жовтня 1900 р.

Сьогодні з історичної перспективи ми ясно бачимо, що наш незабутній митрополит, Йосиф Сембратович, це великий діяч і борець за духове та матеріяльне добро нашого народу — гідний наслідування. Маємо повну надію, що наше патріотичне духовенство піде слідом цього великого Мужа і стане до завзятої боротьби за цілковите отверезіння нашого народу. — („Діло”).

Іван Раковський.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. св. Абх. Михаїла, від. 332, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 2-гій пополудні, в Українськім Домі. Просимо всіх членів прийти на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. На зборах буде звіт урядників і контролі та звіт делегата з конвенції. — А. Бригіда, предс.; М. Венґрин, кас.; П. Причка, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На ріжні цілі.

З нагоди останньої конвенції Союзу Українок Америки місцеві відділи С. У., а то 41, 42 і 48, влаштували для делегаток і гостей приняття, щоб навязати між прибулими на конвенцію сердечніші товариські звязки. Приняття випало дуже гарно і дай, Боже, щоб при наступній конвенції засіли до подібного столу сотки представників зорганізованого жіноцтва. Тут треба подякувати ще п. Вавpову, що подарував на приняття 40 фунтів мяса, а тим обнизив наші видатки. При забаві не забули жінки зложити допомогу і Рідному Краєві. Зібрано $28.71 і вислано до Обєднання з призначенням по половині для Союзу Українок на підготову інструкторок і на допомогу бідним матерям наших політичних вязнів. Збірку перевели М. Головата і О. Штогрин. Більшими жертвами зложили: О. Врублевський $2, а по $1: М. Головата, О. Штогрин, Кінь, Савчук, Кузів, Ганиш, Курилова, Сірко, Мураль, Жуковська, Шагала, А. Вагнер, Королишин, Борис.

М. Головата.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З прощання на „Жіночу Долю“.

Дня 1. червня по зборах товариства українсько-американських горожанок пані Олена Штогрин прощалася з присутніми, бо виїжджала відвідати Рідний Край. Від товариства вручено пані Штогрин дарунок, а потім зійшлися всі на перекуску, яку приладили пані: Рудакевич, Штогрин, Потучко, Кісь. Та остання найбільше доложила труду. При забаві не забули жінки і за Ріний Край, за який згадала пані Головата, пригадуючи присутним потребу піддержати жіночий журнал „Жіноча Доля“. Жертвували теж чоловіки, як от проф. Дубас, що зложив $1.50. Збірку перевели П. Стасюк і П. Дубас. Разом зібрано $22. По $1 жертвували: М. Головата, С. Дубас, П. Хемій, О. Стасюк, Я. Рій, О. Штогрин, А. Дуда, С. Рудакевич, Чопик, Шманда, Андрушко, В. Рутецька, Насевич; по 50 ц.: П. Сивуляк, П. Филипкевич, М. Демяник, М. Потучко, Р. Кісь, А. Дубас, Л. Пеленська, А. Бойко, М. Николайчук, П. Дуда, П. Сова; А. Рій, Н. Штогрин.

У шпиталі.

Лікар: Чи не мали ви болів цієї ночі?

Хорий: Не знаю, пане докторе, я спав усю ніч!

„ВІН ЇСТЬ ПОГАНЕ!“

Це стара правда, що селянин не буде їсти того, чого не знає, а пани з недовірям, часто з погордою дивляться на страви чужої країни. Це можна запримітити найкраще, коли чужинець приїде до якоїсь країни та зайде до гостинниці, буде з недовірям глядіти на невідомі йому страви.

Є ріжні їдуни на світі: французи їдять жаби, тубільці в Африці (між ними етіопці) саранчу на Шлеську їдять ослаче мясо, араби кажуть про мурінів, що вони їдять миші, а національною стравою циганів є їжак. Англійці держаться воловини. Старинні египтяни вважали б були англійців страшними людьми, бо вони не поцілувались би були з таким чоловіком, що їв коровяче мясо.

Ґвардійці, які стоять на варті в Товері (в Лондоні) в ночі з 16 століття, називають у Лондоні їдунами воловини (біфітерс).

У 1702 році облягали англійці еспанське місто Кадіз. Князь Ормонду, що був головним комендантом, уважав, що найкраще додасть воякам відваги такою промовою:

„Англійці, що що дня маєте ваш добрий ростбіф і портер, подумайте, що то булоб вічною ганьбою, колиб ви дали побити себе цим каналіям еспанцям, які живуть лише помаранчами та лімонадою!“

Ті слова мали успіх. Англійці перемогли еспанців.

Цей звичай насміхатися із того, як харчується якийсь нарід, знали вже теж і старинні греки. Гомер називає скитів не інакше як тими, що доять кобили (гіпемольгі).

Від скитів греки навчилися робити масло. Геродот описує докладно, як це робиться, хоч іще не знає слова „масло“. Він називає зібраний з молока товщ „бутірон“, а Гіпократ виразно каже, що це чуже слово. Воно означає щось наче „коровячий сир“, хоч таке слово тут не дуже підходить, бо скити робили не сир, лише масло, і то не коровяче масло, лише кобиляче. Германи робили справжнє масло з коровячої сметани, а від них навчилися того римляни. Римляни вживали на означення масла грецько-скитського слова „бутирум“.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

У статті „Ювилей великого українського мистця“ в „Свободі“ з 17-го червня у відступі під заголовком „Багато виставив по всьому світу“ надруковано: „Про нього написано 11 монограмів“. Має бути: монографій.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(43)

Застріливши двох індіян і заграбивши їх човни, Раґлян зі своїми наємниками плив спокійно рікою. Він не мав найменших докорів совісти з приводу цього. Навпаки, його безоглядність радувала його самого. „Нічого не сміє стояти в дорозі до успіху“, думав він собі. „Мартлінґ думав, що Тарзан побє мене. Тимчасом я його побиваю його власною зброєю“.

Воно було правдою, що Тарзан не робив тих поступів вперед, які він надіявся зробити. Якби він був сам один, то цілком певно був би випередив Раґляна. Але він був з товариством, яке не було всіді легко поборювати перешкоди нетрів. А полишати Юлю Дейл і Джорджа на ласку й неласку нетрів, про це не мож було й подумати. Тому він мусів коритись долі і посуватися вперед повільно.

По правді сказати, сам Тарзан тут у нетрах Ґватемалі не почувався так безпечно, як вдома. Він старався вжитися в окруження, старався зрозуміти кожний шелест, кожний звук; пізнати кожне зілля, кожну деревину. Нараз його вухо зловило жалісний голос якогось звірятка. Він скоро віднайшов те звірятко, яке заплуталось у якийсь дивний кущ.

Довгі галузі цього куща скручували тіло звірятка наче гади. Ці галузі робили враження, що це якесь живе єство. Тарзан приглядався хвилину до цього, а далі побачив, що цей кущ задушить це звірятко, коли він його не увільнить. Тому, не вадумуючись, він скочив до куща й одним рухом вирвав його з корінням. Індіяни тільки зжахнулись: „Не рви!“ — один з них тільки крикнув.